

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
УКРАЇНСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ ЦЕНТР
ТУРИЗМУ І КРАЄЗНАВСТВА УЧНІВСЬКОЇ МОЛОДІ

**Програми з позашкільної освіти:
туристсько-краєзнавчий напрям
(випуск 2)**

Київ 2015

Авторський колектив:

О.С. Бондарчук, В.І. Глей, А.В. Іванов, О.В. Колодуха, О.М. Кондратеню,
А.В. Купецьков, О.С. Магкошкін, В.В. Мельник, М.Д. Наровлянська,
О.Д. Наровлянський, Н.І. Петрова, В.Г. Полохін, Б.О. Пішкіна, К.М. Таткіна

Загальна редакція: Н.В. Савченко, О.Д. Наровлянський, канд. пед. наук

Рекомендовано

Міністерством освіти і науки, молоді та спорту України -
програми гуртків «Спортивний туризм», «Спортивне орієнтування»
(лист від 2.04.2012 р. №1/11-4293);

Міністерством освіти і науки України -
програми гуртків з видів спортивного туризму
(«Пішохідний туризм», «Водний туризм», «Велосипедний туризм», «Лижний
туризм», «Гірський туризм», «Мототуртуризм») (лист від 04.07.2013 №1/11-10903)

Програми з позашкільної освіти: туристсько-краєзнавчий напрям. Випуск 2. /
О.С. Бондарчук; В.І. Глей та ін. / ред. О.Д. Наровлянський, Н.В. Савченко. - К.:
2015. - 116 с.

До збірника увійшли навчальні програми для роботи гуртків (творчих
учнівських об'єднань) туристсько-спортивного спрямування туристсько-
краєзнавчого напрямку позашкільної освіти.

Дані програми можуть бути використані для організації роботи творчих
об'єднань позашкільних навчальних закладів та гуртків відповідного профілю в
середніх, професійно-технічних та вищих навчальних закладах, в дитячих закладах
одужування та відпочинку.

УДК 374.31 + 073
ББК 74.200.585.4

© Авторський колектив, 2015
© Український державний центр
туризму і краєзнавства учнівської
молоді, 2015

Зміст

Вступ	4
Зміст і структура навчальних програм з позашкільної освіти	5
Програми гуртків з видів спортивного туризму (основний рівень)	7
Пояснювальна записка	7
Навчально-тематичний план	9
Блоки загально-туристської підготовки (розділи 1, 3, 5)	12
Блоки «Спеціальна туристська підготовка» (розділ 2)	
Пішохідний туризм	20
Лижний туризм	26
Гірський туризм	33
Водний туризм	44
Велосипедний туризм	51
Мототуртуризм	59
Блоки «Краєзнавство» (розділ 4)	
Історичне краєзнавство	69
Географічне краєзнавство	70
Етнографічне краєзнавство	71
Програми гуртків «Спортивний туризм» (вищий рівень)	76
Програми гуртків «Спортивне орієнтування» (основний рівень)	98
Відомості про авторів	116

Відомості про авторів

Бондарчук Олег Степанович – завідуючий організаційно-масовим відділом Центру національно-патріотичного виховання дітей та молоді Українського державного центру туризму і краєзнавства учнівської молоді.

Глей Валерій Іванович – методист Броварського районного центру туризму Київської області, кандидат в майстри спорту зі спортивного туризму.

Іванов Олександр Вікторович – керівник гуртків Северодонецького центру туризму, краєзнавства та екскурсій учнівської молоді Луганської області, кандидат в майстри спорту зі спортивного туризму.

Колотуха Олександр Васильович – методист Кіровоградського обласного центру туризму і краєзнавства учнівської молоді, кандидат географічних наук, майстер спорту зі спортивного туризму, суддя національної категорії зі спортивного туризму.

Кондратенко Олександр Миколайович – методист Харківської обласної станції юних туристів.

Куцевалов Андрій Володимирович – директор Бучанського центру позашкільної роботи Київської області, кандидат в майстри спорту зі спортивного туризму.

Матюшков Олег Сергійович – методист Українського державного центру туризму і краєзнавства учнівської молоді, кандидат в майстри спорту зі спортивного туризму і спортивного орієнтування.

Мельник Володимир Валентинович – методист організаційно-масового відділу Центру національно-патріотичного виховання дітей та молоді Українського державного центру туризму і краєзнавства учнівської молоді

Наровлянська Марина Данилівна – керівник гуртка Українського державного центру туризму і краєзнавства учнівської молоді, практичний психолог гімназії № 318 «Міленіум» м. Києва, майстер спорту зі спортивного орієнтування.

Наровлянський Олександр Данилович – заступник директора Українського державного центру туризму і краєзнавства учнівської молоді, заслужений вчитель України, кандидат педагогічних наук, кандидат у майстри спорту зі спортивного туризму і спортивного орієнтування, суддя національної категорії зі спортивного туризму.

Петрова Ніна Миколаївна – керівник гуртка Українського державного центру туризму і краєзнавства учнівської молоді, майстер спорту зі спортивного орієнтування, кандидат в майстри спорту зі спортивного туризму.

Полохін Володимир Геннадійович – керівник гуртка мотоциклетного туризму навчально-виховного комплексу № 6 «Перспектива» м. Жовті Води Дніпропетровської області.

Пшінка Богдан Олегович – методист відділу спортивного туризму Українського державного центру туризму і краєзнавства учнівської молоді, майстер спорту зі спортивного туризму

Тяпкіна Калерія Миколаївна – методист Дніпропетровського дитячо-юнацького Центру міжнародного співробітництва, майстер спорту зі спортивного орієнтування.